

4. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: Посібник для перепідготовки фахівців / За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г.Мельника. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2006. – 325с.

5. Згуровский М. Украина в глобальных измерениях устойчивого развития // Зеркало недели. - № 19 (598) 20-26 мая 2006. – С. 14

УДК 658.15 (477)

Волков В.П., Горошкова Л.А.

**ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ У ТРУБНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ У
КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО**

Анотація. В статті розглянуто особливості злиттів та поглинань у трубній промисловості світу та України, запропоновано подальші шляхи розвитку вітчизняної трубної промисловості.

Ключові слова: трубна промисловість, конкурентоспроможності трубної промисловості.

The summary. The article deals peculiarity of Mergers & Acquisitios in the pipe industry of the world and Ukraine, certain trends of proposed development of national pipe industry were described.

Аннотация. В статье рассмотрены особенности слияний и поглощений в трубной промышленности мира и Украины, предложено дальнейшие пути развития отечественной трубной промышленности.

Ключевые слова: трубная промышленность, конкурентоспособности трубной промышленности.

Постановка проблеми. В сучасній чорній металургії прискореними темпами відбуваються інтеграційні процеси. Активно створюються протягом останніх десяти років транснаціональні корпорації і альянси і у трубній промисловості, яка є підгалуззю чорної металургії. Хоча масштабних злиттів та поглинань очікувати найближчими роками не слід, проте інтенсивність консолідації в трубній промисловості залишається високою. Тому цікаво буде з'ясувати причини появи цих процесів, простеживши їх еволюцію в світі та вплив на процеси злиттів та поглинань у вітчизняній трубній промисловості. Інтерес саме до трубної промисловості пов'язаний з тією роллю, яку вона відіграє в економіці України. Трубна промисловість України є експортоорієнтованою, Україна входить до першої десятки світових лідерів у виробництві труб, а внутрішній ринок України споживає близько 30% виготовленої в Україні продукції. Тому, важливим завданням є забезпечення конкурентоспроможності української трубної промисловості на світовому ринку. Вирішити це завдання можна тільки забезпечивши умови для ефективного розвитку галузі.

Аналіз основних публікацій. Зазначимо, що дана тематика була предметом вивчення багатьох закордонних і вітчизняних фахівців, зокрема Р. Хайлбронера, Л. Тароу, Б. Беллона, Д. Котца, С.Аптекаря, О.Амоші, В.Волошина, Т.Загорської, Ю.Макогона, К.Мезенцева, О.Молдована, Ю.Стасовського, В.Точіліна [1-10] та інших. Перелічені автори досліджували світові процеси глобалізації ринків металопродукції в умовах кризи, питання створення, фінансові та організаційні аспекти функціонування корпоративних структур та вертикально інтегрованих об'єднань в металургії України, проблеми використання переваг злиттів та поглинань у процесі інтеграції українського гірничо-металургійного комплексу у світовий економічний простір. Однак, недостатньо вивченим є питання взаємозв'язку світових тенденцій та вітчизняних інтеграційних процесів у трубній промисловості України та динаміки цього процесу в контексті забезпечення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняної трубної промисловості.

Постановка завдання. Інтерес представляє дослідження впливу злиттів та поглинань у світовій трубній промисловості на аналогічні процеси у вітчизняній трубній промисловості та конкурентну ситуацію на ринку трубної продукції України. Також цікавим є розгляд вказаних процесів в контексті можливостей підтримки конкурентоспроможності вітчизняної трубної промисловості на світовому ринку. Виходячи з цього, метою даної статті є дослідження впливу глобалізаційних процесів у світовій трубній промисловості на стан трубної промисловості України та її перспективи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Злиття та поглинання – це інструменти реалізації стратегії зростання - збільшення корпорації через проникнення і захоплення нових ринків. Різновидами стратегії зростання є вертикальна і горизонтальна інтеграції, що здійснюються трьома способами: поглинанням конкуруючих підприємств шляхом активізації (придбання контрольного пакета акцій); злиттям - об'єднанням на приблизно рівноправних засадах у межах однієї організації; спільним підприємством - об'єднанням організацій різних країн для реалізації спільного проекту, якщо одна з сторін його реалізувати неспроможна. Основними перевагами злиттів та поглинань вважаються: отримання синергетичного ефекту, підвищення якості управління, диверсифікація виробництва та ринків збуту. Крім того, у ситуації економічної кризи консолідований бізнес має більше можливостей зберегти свої позиції на ринку за рахунок наявних економічних та фінансових переваг, отриманих у результаті консолідації. Усі ці переваги у сукупності дають можливість підвищити конкурентоспроможність підприємства.

Усе ширшого розмаху сьогодні набирає політика міжнародних злиттів і поглинань. Завдяки цьому, нафтодобувна, автомобільна, авіаційна й аерокосмічна галузі радикально змінили свою структуру і стали транснаціональними. Так, на сьогодні п'ять найбільших автомобільних компаній виробляють дві третини загальної кількості автомобілів у світі, три провідні гірничо-видобувні компанії постачають світовим металургам 70% всієї кількості залізної руди [7]. Процеси концентрації капіталу і промислової інтеграції в металургійному бізнесі тривають вже понад півтора століття. Але у чорній металургії ці процеси йдуть дещо повільніше - ринкова частка десяти найбільших у світі компаній-виробників сталі у сукупності складає 30 %, а п'яти – лише 19% [7]. Особливості інтеграційних процесів у світовій та вітчизняній чорній металургії розглядалися автором у роботах [11, 12]. Так у [11] були проаналізовані основні тенденції злиттів та поглинань у металургії світу, а у [12] розглянутий взаємозв'язок глобалізаційних процесів у світовій та вітчизняній чорній металургії. Показано, що серед причин інтеграційних процесів у світовій чорній металургії слід назвати наступні.

По-перше, історично так склалося, що чорна металургія є досить розвиненою в багатьох країнах світу. Навіть Mittal Stil і Arcelor після свого об'єднання реально контролюють лише 10 % світового ринку, а частка інших великих компаній і альянсів не перевищує 2-3 %. Іншими словами, перспективи консолідації галузі у світовому масштабі дуже великі.

По-друге, останніми роками спостерігається реальний зсув центрів світової металургії до двох азійських країн - Китаю та Індії. Для Західної Європи і США властиве різке скорочення числа зайнятих в металургії. За останні 25 років металургійна промисловість Великої Британії скоротила 82 % робочих місць, Франції - 75 %, США - 66 %, при цьому обсяги виробництва помітно зросли. Водночас металургійні комплекси Китаю і Індії завдяки зростаючому попиту на внутрішніх ринках розвивалися прискореними темпами. Відповідно посилилась фінансова міць і вплив азійських бізнесменів.

По-третє, загострюється дефіцит сировинних і паливно-енергетичних ресурсів (насамперед, залізняка і коксівного вугілля) внаслідок їх вичерпання на європейському континенті. Ця обставина стимулює створення вертикально-інтегрованих металургійних груп і альянсів.

По-четверте, компанії, які йдуть на злиття активів, розраховують отримати ефект

синергії.

По-п'яте, ці операції дозволяють зменшити економічні ризики учасників об'єднань і розширити ринки збуту. Наприклад, саме після об'єднання з голландцями “Брітш Стіл” вийшла на континентальний європейський ринок.

По-шосте, йдучи на злиття активів, лідери світового металургійного бізнесу розраховують отримати додаткові доходи за рахунок значного зниження конкуренції.

У західній металургії інтеграція здійснюється шляхом злиттів, поглинань та консолідації, тобто створення альянсів, перевагами яких є використання ефекту економії на масштабі, наближення до джерел сировини та ринків збуту.

Що стосується ринку злиттів та поглинань України, то протягом 2000 - 2010 років найбільша кількість угод злиттів та поглинань відбулося у гірничо-металургійному комплексі (ГМК). Так, у 2005 році обсяг злиттів та поглинань у ГМК України склав 4,7 млрд.дол., у 2006 році – 2,7 млрд.дол., рекордним став 2007 рік – 7,2 млрд.дол. У зв'язку із кризою обсяг злиттів та поглинань знизився у 2008 році до 1,6 млрд.дол., у 2009 відбулося подальше зниження обсягів – до 1,12 млрд.дол. За попередніми даними, загальний обсяг злиттів та поглинань в Україні у 2010 році оцінюється у 7 млрд.дол., з яких 5 млрд.дол. – належать ГМК України [13].

На українському металургійному ринку найбільшими власниками металургійних підприємств є: “Метінвест Холдинг” (75% акцій належать промислово-фінансовій групі “Систем Кепітал Менеджмент” – ПФГ “СКМ”), “Mittal Steel”, “Evraz Group”, “Індустріальний Союз Донбасу” та “Інтерпайп”. У чорній металургії України віддається перевага вертикальній інтеграції як у напрямку наближення до джерел сировини, так і ринків збуту.

У таблиці 1 наведені дані власних розрахунків щодо частки ринку найбільших компаній на ринку чорних металів України.

Як бачимо, у чорній металургії України у 2004 – 2005 відбувався процес монополізації ринку, але спад виробництва та криза у наступні 2006 – 2008 роки призвели до уповільнення цих процесів. У 2009 році у зв'язку із збільшенням виробництва та обсягів продажу на зовнішньому та внутрішньому ринку призвів до повернення тенденції переходу від конкурентного до олігопольного ринку.

В кінці 2010 року “Метінвест Холдинг” отримав дозволи антимонопольних органів на економічну концентрацію ПАТ “Ілліч Сталь” та ПАТ “Маріупольський металургійний комбінат ім.Ілліча” (завершена угода про придбання у власність контрольного пакету акцій). Протягом аналізованих років частка Маріупольського металургійного комбінату ім.Ілліча складала: у 2004 році – 15,48%, у 2005 році – 19,81%, у 2006 році – 16,28%, у 2007 році – 15,53%, 2008 році – 13,51%, у 2009 році – 14,42% (тобто комбінат входив у п'ятірку лідерів галузі).

Як бачимо, у металургійному комплексі України основними конкурентами є “Алселор Міттал Кривий Ріг”, “МК Азовсталь” та “ММК ім.Ілліча”, усі вони є поглинутими. Динаміка змін частки ринку цих підприємств протягом 2004 – 2009 років свідчить про те, що в ситуації кризи ці підприємства працювали ефективніше, ніж ті, що не є поглинутими.

Аналітики прогнозують, що у металургії найближчим часом буде досягнутий такий рівень консолідації, за якого більше половини галузі буде контролюватись найбільшими десятима компаніями-гігантами, які досягнуть світового лідерства, перш за все за рахунок створення виробництва повного циклу. Аналогічні тенденції слід очікувати і у трубній галузі.

Йдучи на злиття активів, лідери світового металургійного бізнесу розраховують отримати додаткові доходи за рахунок значного зниження конкуренції. Так, серед найвідоміших злиттів, поглинань та консолідацій у трубній промисловості світу слід відзначити наступні.

Таблиця 1.

ЕКОНОМІКА В НАФТОГАЗОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Частки ринку найбільших компаній на ринку чорних металів України¹

Підприємство	Частка ринку у 2004 році, %	Частка ринку у 2005 році, %	Частка ринку у 2006 році, %	Частка ринку у 2007 році, %	Частка ринку у 2008 році, %	Частка ринку у 2009 році, %
<i>Арселор Міттал МК Криворіжсталь</i>	17,14	15,28	16,29	16,33	14,83	15,55
<i>Ілліч-Сталь ВАТ Маріупольський МК ім.Ілліча</i>	15,48	19,81	16,28	15,53	13,51	14,42
<i>“Метінвест Холдинг” (ПФГ “СКМ”)</i>						
МК “Азовсталь”	15,73	17,13	14,17	14,22	14,25	16,96
СП “Метален”	5,81	5,15	4,92	3,95	3,68	5,75
Єнакіївський металургійний завод	5,35	4,28	4,01	4,45	5,70	6,62
Макіївський металургійний завод	2,42	2,13	3,29	3,80	3,77	2,1
Разом	29,31	28,69	26,39	26,42	27,4	31,43
<i>“Індустріальний Союз Донбасу”</i>						
Алчевський меткомбінат	7,25	7,03	6,99	7,78	10,28	10,88
Дніпропетровський меткомбінат ім.Ф.Е.Дзержинського	6,05	6,53	6,51	6,86	6,86	10,13
Разом	13,29	13,56	13,50	14,64	17,14	21,01
<i>ВАТ “Запоріжсталь”</i>						
ВАТ “Запоріжсталь”	11,98	11,02	9,98	8,46	8,43	9,68
<i>“Evraz Group”</i>						
Дніпропетровський металургійний завод ім.Петровського	2,49	2,70	2,60	2,78	2,57	3,09
<i>Група “Енерго”</i>						
ВАТ Донецький металургійний завод	3,21	1,93	7,12	8,36	8,67	0,54
ВАТ Донецьксталь	0,55	0,43	0,61	0,41	0,30	0,30
Разом	3,76	2,36	7,73	8,77	8,97	0,84
<i>ПФГ “Приват”</i>						
ВАТ Дніпропетровський завод ім.Комінтерну	0,60	0,55	0,59	0,63	0,57	0,38
<i>Інші підприємства</i>						
Інші підприємства	5,96	6,04	6,64	6,44	6,58	3,60
Разом	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

¹Розраховано автором за даними сайту <http://www.alt.com.ua>

Прикладом злиттів є придбання трубних потужностей “Arcelor” іспанською компанією “Condesa” у 2004 р., що дало змогу наростити потужності до 2 млн. т/рік (до поглинання обсяг виробництва складав 500 тис. т/рік).

У 2006 році компанія “IPSCO”, яка контролює три підприємства з виробництва трубної заготовки (загальною потужністю 3,5 млн. т/рік) і шість заводів по виробництву труб діаметром 38 – 2036 мм, розташованих на території США та Канади, стала найбільшим виробником труб для нафтогазового комплексу у Північній Америці. Вона придбала канадську компанію “NS Group, Inc.” (два заводи з виробництва зварних та безшовних труб).

Ще одне злиття відбулося між “Wheatland Tube Company” і “Atlas Tube”, в результаті чого з'явилася нова трубопрокатна компанія потужністю 2 млн. т.

У Канаді компанія “Lakeside Steel” (має три трубних заводи в Онтаріо і випускає близько 200 тис. т труб/рік), об'єдналася з трьома своїми найбільшими споживачами, які торгують трубною продукцією і надають післяпродажні послуги нафтогазовим компаніям [10].

Найвідоміше поглинання в Європейській трубній промисловості почалося у 2006 році, коли компанія “Tenaris” придбала трубний підрозділ аргентинського виробника конструкційної та рулонної сталі “Acindar”, який входить до складу “Arcelor Brasil”. Крім того було придбано румунський сталеливарний завод “Donasid” потужністю 500 тис. т/рік, який забезпечує сировиною румунське підприємство “Silcotub”, що поліпшило конкурентоспроможність італійських підприємств групи. Вважається що завершення формування першої транснаціональної групи у трубній галузі відбулося у Європі у 2007 році у результаті поглинання світовим лідером - “Tenaris” великого північноамериканського виробника труб “Maverick”. Загальна потужність в результаті поглинання зростає до 5,2 млн. т/рік, що складає майже половину усього світового виробництва сталевих безшовних труб для нафтогазодобувної промисловості. Таке поглинання дозволило підвищити конкурентоспроможність середніх та дрібних американських трубних галузі, які увійшли до складу групи, які втратили свою конкурентоспроможність завдяки китайським виробникам.

Французький трубний холдинг “Vallourec” у 2006 році розширив свій вплив за межі Європи, розширивши випуск труб на азійському та латаноамериканському ринку. Група встановила повний контроль над компанією “Vallourec & Mannesmann” (V&M), яка об'єднала вісім європейських заводів, які випускають безшовні труби та заводи у Бразилії і США. Раніше “Vallourec” в Китаї придбала два підприємства: завод “Changzhou Valinox Great Wall Welded Tubes”, який виробляє зварні труби з нержавіючої сталі, мідних сплавів і титану, та “V&M Changzhou”, який спеціалізується на фінішній обробці безшовних труб великого діаметра з легованих марок сталей. Крім того, група закінчує будівництво заводу у Китаї для фінішної обробки (нанесення різьби) сталевих безшовних труб, виготовлюваних на європейських підприємствах.

Фінська група “Outokumpu” – один з лідерів у виробництві нержавіючих труб, до складу якої входить шість трубопрокатних заводів (їх загальна потужність 70 тис.т/рік), здійснила реструктуризацію свого бізнесу за рахунок злиття з “Avesta-Sheffield”. Лідером у цьому сегменті вважаються шведська компанія “Sandvik”, а її потенційним конкурентом є італійська компанія “Tubacex”, якій належать заводи і Іспанії та Австрії (контролює 22% світового ринку).

Придбання російським холдингом “Євраз” компанії “Oregon Steel” (великий виробник сталі, прокату, труб для нафтогазової промисловості) зміцнило конкурентні переваги компанії на американському ринку (за рахунок якісної, але більш дешевої російської сировини).

Прикладом консолідації є угода між корпорацією “Lone Star” (відомий постачальник продукції для нафтових компаній), “Northwest Pipe” (у її складі працюють 10 заводів у США та Мексиці, які випускають зварні труби) та бразильського заводу з виробництва труб нафтогазового сортаменту “Apollo Tubos”. “Lone Star” також є ексклюзивним представником російських підприємств по виробництву труб нафтогазового сортаменту на північноамериканському ринку. Після викупу 40 % акцій

китайської компанії “Hengyang Valin MPM Steel Tube Co”, “Lone Star” створила спільне підприємство, яке буде просувати китайські труби на північноамериканському ринку.

У Росії консолідація виробників труб завершилася формуванням трьох великих холдингів: Трубно-металургійної компанії (“ТМК”), Об'єднаної металургійної компанії (“ОМК”) та групи “Челябінський трубопрокатний завод” (“ЧТПЗ”). Вони випускають 80% усієї продукції країни, а решту - 20% виробляють дрібні заводи, а також меткомбінати, серед яких лідером є Іжорський завод [10].

Очікується, що найближчими роками активізується консолідація китайської трубної промисловості, яка розвивається швидкими темпами, навколо лідерів галузі: “Baosteel”, “Baoji Petroleum Steel Pipe” (вже створила СП з малайзійською “UMW Ace” та японською “Sumitomo”), “Tianjin Pipe”, “Hunan Valin” (вже має СП у США) та ін.

Слід очікувати активізації трубного виробництва у Індії, лідерами галузі в якій є: “Man Industries”, “Welspun”, “Jindal Saw” і “Tata”. Партнерами індійських трубних підприємств є американська компанія “Lone Star”, а також російська “ТМК”.

За прогнозами експертів, до 2050 р. так звані країни БРІК (Бразилія, Росія, Індія, Китай) домінуватимуть на трубних ринках. Глобальне виробництво труб на той час зросте втричі - до 70 млн. т, з яких 60% припадатиме на країни БРІК. Сьогодні обсяг виробництва в них уже становить близько 40%, прямуючи до позначки 40 млн. т. Лідирує Китай, який у 2006 р. виготовив майже 30 млн. т труб. Так, очікується, що до 2050 р. Росія забезпечить приблизно 12% світового виробництва труб [16].

Розглянемо сучасну структуру трубної промисловості України. Вітчизняні трубні підприємства належать трьом промислово-фінансовим групам: “Інтерпайп”, “Метінвест Холдинг” (ПФГ “СКМ”) та “Індустріальний Союз Донбасу”. Об'єднання трубних підприємств у перелічені конгломерати відбувалося шляхом поглинання (придбання контрольного пакету акцій у власність).

До складу ПФГ “Інтерпайп” входять: Нижньодніпровський трубопрокатний завод (виробляє нафтопровідні і бурильні труби, труби загального призначення), Новомосковський трубний завод (виробляє також нафтогазопровідні і нержавіючі труби загального призначення), Нікопольський завод безшовних труб “Ніко Тьюб” (безшовні труби для машинобудування, атомної енергетики, насосно-компресорні труби).

До складу промислово-фінансової групи “Систем Кепітал Менеджмент” (включає в себе “Метінвест Холдинг”) входить Харцизький трубний завод (виробляє труби для магістральних нафтогазопроводів) та ВАТ “Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча”, який крім сталі випускає гарячекатані деформовані труби та зварні труби малого діаметру.

До складу промислово-фінансової групи “Індустріальний Союз Донбасу” входить ВАТ “Дніпропетровський трубний завод” (виробляє труби загального призначення для комунального господарства).

ВАТ “Запоріжсталь” володіє контрольним пакетом акцій трубного підприємства Луганський трубний завод (виробляє водопровідні і газопровідні труби для комунального господарства).

В таблиці 2 наведені дані власних розрахунків частки найбільших компаній, які працюють на ринку трубної продукції. Як бачимо з таблиці 2, у трубній галузі України у 2004 – 2006 відбувався процес монополізації ринку. В цей період спостерігалось зростання обсягів виробництва та реалізації трубної продукції за рахунок стабілізації світових цін на сталь та реалізації проектів у газо- та нафтопереробній галузі. Світова фінансово-економічна криза у наступні 2007 – 2008 роки і, як наслідок, спад виробництва і споживання (перш за все у світовій нафтогазовій галузі), призвели до уповільнення процесів подальшої монополізації - ринок знов таки став висококонцентрованим - обмежена олігополія, але не монополізованим. У 2007 – першій половині 2009 року спостерігалася негативна динаміка обсягів виробництва труб, але з квітня 2009 року відбулося покращення ситуації на ринку труб, що призвело до відновлення процесу

ЕКОНОМІКА В НАФТОГАЗОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

монополізації.

З аналізу стану конкуренції на трубному ринку (на основі показника – частка ринку, наведеного у таблиці 2) можна зробити наступні висновки. Якщо у 2004 році у галузі був практично один лідер – Нижньодніпровський трубопрокатний завод (частка ринку 37,77%), доля ж інших підприємств коливалась від 2 до 9%. З 2005 року це підприємство поступово почало втрачати максимальну долю ринку, в цей час почав збільшувати частку ринку Харцизький трубний завод – з 16,71% у 2005 році – до 22,98% - у 2009 році [14].

Таблиця 2.

Частка ринку найбільших компаній у 2004 – 2009 роках на ринку трубної продукції України¹

Підприємство	Частка ринку у 2004 році, %	Частка ринку у 2005 році, %	Частка ринку у 2006 році, %	Частка ринку у 2007 році, %	Частка ринку у 2008 році, %	Частка ринку у 2009 році, %
<i>“Інтерпайп”</i>						
ВАТ Нижньодніпровський трубопрокатний завод	37,77	34,94	30,45	31,34	30,71	22,98
Інтерпайп Ніко Тьюб	9,78	9,78	7,15	9,72	9,99	7,94
ВАТ Новомосковський трубний завод	9,26	6,84	6,99	8,30	9,34	7,85
Разом	56,81	51,56	44,59	49,36	50,04	38,77
<i>“Метінвест Холдинг” (ПФГ “СКМ”)</i>						
ВАТ Харцизький трубний завод	8,32	16,71	25,18	20,67	20,14	38,43
<i>ВАТ “Запоріжсталь”</i>						
ЗАТ Луганський трубний завод	3,79	4,67	4,36	4,45	5,99	2,40
<i>“Індустріальний Союз Донбасу”</i>						
ВАТ Дніпропетровський трубний завод	6,50	8,07	6,52	5,49	4,18	2,30
Інші підприємства	24,58	18,99	19,35	20,03	19,65	18,10
Разом	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

¹Розраховано автором за даними сайта <http://www.alt.com.ua>

Сучасна структура трубної промисловості свідчить, що її лідерами є підприємства, які виробляють труби, в основному для нафтогазового комплексу. Крім того, на мій погляд, не випадковим є той факт, що “лідери трубного ринку” одними з перших увійшли до складу двох різних промислово-фінансових груп: Нижньодніпровський трубопрокатний завод – до складу ПФГ “Інтерпайп”, Харцизький трубний завод - до складу ПФГ “СКМ”.

Більше того, крім Нижньодніпровського трубопрокатного заводу, до складу ПФГ “Інтерпайп” входять також трубні підприємства, які виготовляють труби для нафтогазової промисловості. Це, на мій погляд, підтверджує сподівання на поживлення виробництва у трубній промисловості за умови розвитку як вітчизняної, так і світової нафтогазової промисловості [15].

Група “Інтерпайп” перед початком світової фінансово-економічної кризи була четвертою у світі компанією з виробництва труб [16]. Показники діяльності ПФГ “Інтерпайп” в період кризи суттєво погіршилися за рахунок зменшення прибутків від операційної діяльності у зв’язку з неможливістю реалізувати свою продукцію за межами України через зменшення попиту на метал і різні види труб. Але, як і у випадку з металургійними підприємствами, поглинуті підприємства працювали краще, ніж не поглинуті. В разі стабілізації ситуації на світовому ринку слід сподіватися на підвищення прибутковості діяльності ПФГ “Інтерпайп”.

Що стосується світових тенденцій щодо монополізації трубної промисловості, то у 2008 р. на 10 найбільших компаній припадало 30% світового випуску труб. У виробництві безшовних труб консолідація істотно вища - п'ятірка компаній контролює приблизно 40% ринку. Ще вищим є рівень концентрації у сегменті найбільш технологічної продукції - у виробництві безшовних нарізних труб нафтового сортаменту, де п'ять найбільших виробників займають понад 78% ринку, а в сегменті безшовних нержавіючих труб - 67%. Україна ж на сьогодні тільки наближається до світових лідерів і займає конкурентні позиції тільки на теренах СНД, куди експортує більшу частину продукції. Так на “Інтерпайп” припадає лише 4,3% світового ринку безшовних труб.

Виходячи з проведеного аналізу для ринку трубної продукції України характерною є тенденція до подальшої монополізації, що і є доцільним виходячи із кон'юнктури та стану світового ринку трубної продукції. Така тенденція пов'язана з тим, що в умовах адаптації вітчизняних трубних підприємств до світового ринку, ці підприємства приймають участь у процесах злиттів та поглинань. Укрупнення підприємств таким шляхом дозволяє підвищити їх конкурентоспроможність за рахунок посилення їх фінансової стійкості, у т.ч. і у ситуації кризи, а також зберегти стійкі позиції на ринку та вийти на нові зарубіжні ринки збуту.

Висновки. Враховуючи, що 70% продукції трубної промисловості України експортується, важливе завдання забезпечення конкурентоспроможності галузі на світовому ринку можна досягти за рахунок подальшої вертикальної інтеграції у чорній металургії України.

Подальша інтеграція може сприяти вирішенню завдання зниження собівартості продукції трубної промисловості України за рахунок зниження собівартості трубної заготовки, яку виробляють ВАТ “Запоріжсталь”, ВАТ “ММК ім. Ілліча” та ВАТ “МК “Азовсталь” (ці підприємства входять до складу провідних ПФГ України), що підвищить конкурентоспроможність продукції трубних підприємств на світовому ринку.

Інтеграція також дасть можливість для трубної промисловості України здійснювати диверсифікацію ринків збуту, що дозволить зменшити негативний вплив введення обмежень з боку основного споживача української трубної продукції - Росії [15].

Щодо можливостей та перспектив розвитку внутрішнього ринку труб, то цьому, на мій погляд, буде суттєво сприяти виконання президентської Програми економічних реформ та Енергетичної стратегії України на період до 2030 року щодо проектів реінжинірингу нафтогазового комплексу країни. Участь трубної промисловості у виконанні завдань Програми дозволить забезпечити з одного боку їх виконання, з іншого – розширити ємність внутрішнього ринку трубної продукції, а виходячи з того, що трубна промисловість є основним споживачем продукції металургії – підвищити ефективність діяльності і металургійної галузі України [15].

Виходячи з того, що лідери трубного ринку вже входять до складу ПФГ “Інтерпайп” та “СКМ”, вважаю за доцільне сприяти подальшій концентрації капіталу і промисловій інтеграції, які у світовому металургійному бізнесі та у трубній галузі мають об'єктивне технологічне, економічне і геополітичне підґрунтя. Для того, щоб в цих процесах українські металургійні підприємства мали ще більш міцні, конкурентоспроможні позиції, варто замислитися над проведенням українськими ПФГ консолідованої політики на закордонних ринках і дозволить забезпечити вітчизняним

підприємствам трубної галузі стратегічні конкурентні переваги на зовнішньому ринку.

Список використаних джерел

1. Котц Д. Банковский контроль над крупными корпорациями США / Котц Д. - М.: Прогресс, 1992. - 283 с.
2. Аптекар С.С., Амоша А.И. Экономически проблемы черной металлургии Украины: [монографія] / Аптекар С.С., Амоша А.И. – Донецк: ДонГУЭТ, 2005. – 383 с.
3. Загорська Т.П. Ринок металопродукції і розвиток гірничо-металургійного комплексу України / Т.П.Загорська // Економіка і прогнозування. – 2005. - №4. – С.95 – 106.
4. Макогон Ю. Горно-металлургический комплекс Украины: мифы и реальность / Ю.Макогон // Зеркало недели. - 2008. - № 34. – С.3.
5. Кумм У. Черная металлургия России, Украины и Казахстана: вызовы и перспективы / У.Кумм, В.Мезенцев // Национальная металлургия. – 2006. - №1. – 20-27.
6. Осипов В. Світові процеси глобалізації та перспективи розвитку гірничо-металургійного комплексу України / В.Осипов, В.Точілін, В.Венгер В., О.Єрмакова // Конкуренція. – 2008. - №6. – С.124-129.
7. Точілін В. Економічна безпека і ринкова влада / В.Точілін, В.Венгер // Вісник ТНЕУ. – 2008. - №3. – С.60-68.
8. Волошин В. Вертикально інтегровані структури в чорній металургії України: проблеми й перспективи розвитку / В.Волошин, А.Ягмурджи // Металл. – 2009. - №1. – С.41-45.
9. Молдован О.О. Корпоративний сектор чорної металургії: проблеми становлення та формалізації / О.О.Молдован // Економічний вісник Донбасу. – 2009. - №1 (15). – С.14-20.
10. Стасовский Ю.Н. Системный поход украинской промышленности к обеспечению конкурентоспособности труб для ТЭКа / Ю.Н.Стасовский // ТЭК. – 2007. - №4. – С.111 – 116.
11. Горошкова Л.А., Кулагін М.О. Особливості інтеграційних процесів у металургії світу / Л.А.Горошкова Л.А., М.О.Кулагін // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. - 2010. - №1(5). – С.145-148.
12. Горошкова Л.А. Взаємозв'язок глобалізаційних процесів у світовій та вітчизняній металургійній галузі / Л.А.Горошкова // Економічний вісник НГУ. – 2010. - №4.
13. <http://www.ukrrudprom.com>.
14. Горошкова Л.А. Роль трубної галузі у забезпеченні енергетичної безпеки держави та реформуванні української нафтогазової промисловості / Л.А.Горошкова //
15. Горошкова Л.А. Рівень та динаміка монополізму в трубній промисловості України / Л.А.Горошкова //
16. Дикий І. Аналіз ринку труб України. - “Кредит-Рейтинг” - www.credit-rating.ua.